

Letna naročnina znaša Din 40.—. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Masarykova 14/II. Račun pri Poštni hran. 16.160. Rokopisov ne vračamo. Telefon 21-09.

Leto VI.

Ljubljana, dne 16. oktobra 1937.

Št. 36.

Tretja obletnica

Dne 9. oktobra 1937 so minula tri leta, od kar je padel v Marseju blagopokojni Viteški Kralj Aleksander I. Uedinitelj po volji onih, ki so se zakleli proti naši državi ter so videli popolnoma pravilno v Kralju Aleksandru I. ne le trenutnega vladarja, marveč tvorca in voditelja svobodne, jugoslovenske Jugoslavije. Odstraniti Njega je značilo za te sovražnike dosego njih končnega cilja, razbitje mlade kraljevine Jugoslavije, da bi postali posamezni deli njenega naroda in njene zemlje zopet plen grabežljivih tujcev in da bi bila enkrat za vselej odstranjena možnost, da bi se še kdaj ustvarila na tem ozemlju samostojna država, ki bi vodila svojo samostojno, jugoslovensko in slovansko politiko.

Ko gledamo na dogodke zadnjih treh let, lahko ugotovimo, da bili računi zločincev in onih, ki so te zločine najeli, napačni. Morda bi bili pravilni, če bi blagopokojni Kralj ne bil v resnici to, kar je bil: ne samo kralj, marveč oče svoje države in svojih jugoslovenskih državljanov. Vse Njegovo življenje od leta 1903. dalje, ko se je vrnil ob strani svojega Velikega Očeta kralja Petra I. v kraljevski Beograd, zlasti pa od leta 1908. dalje, ko je moral prevzeti mesto prestolonaslednika, je potekalo v stalnih, neposrednih stikih z jugoslovenskim narodom, vsaka Njegova misel je bila posvečena jugoslovenski misli, ki se je zadržala v Njegovi duši že tedaj, ko se je zdela tudi največjim idealistom le kot fata morgana, ki se pojavi za trenutek, pa se razblini naenkrat v nič. Z onim železno doslednostjo in vztrajnostjo, ki mu je bila prirojena, je šel svojo pot na čelu svojega naroda kot resničen propovednik osvobođenja in ujedinjenja.

Njegov lik je vsled tega še danes ves živ pred očmi vsem onim, ki so imeli priliko hoditi za Njim od bitke do bitke, od zmage do zmage, zlasti vsem onim, ki so imeli srečo, da so Ga videli tudi v trenutkih, ko je bila usoda srbskega dela našega naroda in s tem vseh Jugoslovenov po mnenju vsega sveta končnoveljavno zapečaten. Kralj Aleksander I. je ostal nezlomljen. Njegova globoka vera v končno zmago je bila tako velika, da je ni mogla zlomiti Albanska Golgota. Ta vera mu je dala one sile, s katerimi je prepričal zaveznike, da je treba ostanke srbske vojske opremiti na novo ter jih postaviti kot bistveni sestavni del zavezniške vojske na solunsko fronto. Njegova globoka vera v božjo pravico in bodočnost jugoslovenskega naroda je zajela tudi vse Njegove jugoslovenske borce in jih vodila skozi največje muke, dokler niso izvršili onega slovitega proboja solunske fronte, ki znači dejanski konec svetovne vojne. Komaj stotisoč jugoslovenskih borcev je pregazilo združeno avstrijsko-nemško-bolgarsko vojsko in ni primere v svetovni zgodovini, da bi bila katerakoli vojska prodirala tako naglo, kot so prodirali Aleksandrovi borci.

Vera v Jugoslavijo, vera v njeno bodočnost, prepričanje o njeni misiji v jugovzhodnem delu Evrope je vedlo Velikega Kralja na edino pravilno pot, ki vodi preko jugoslovenstva v slovanstvo. Tipičen Srb po krvi in srcu je shranil slavne srbske zastave na Oplenju, pred svojimi celokupnim jugoslovenskim narodom pa razvil jugoslovensko državno trobojko. On, ki je vodil srbski del naroda v najusodnejših in najslavnejših dneh, On, ki je ovenčal srbske zastave svojih polkov s toliko slave in časti, je bil prvi, ki je žrtvoval vso to slavo na oltar jugoslovenstva. Ne zato, da jo izbriše, marveč da jo napravi še večjo, da ji da širši, jugoslovenski značaj in da ovije z njo ves jugoslovenski narod.

Niso Ga razumeli vsi, le preveč jih je bilo, ki valed svoje suženjske zastolosti niso mogli slediti Njegovim mislim in Njegovim poletom. Nič zato, vsi veliki možje so doživeli isto, pa so vendar končno zmagale njih ideje. Življenje gre nevdružno svojo pot, ono se ne ustavlja niti pred malimi pojavi niti pred malimi ljudmi. Vsi ti so zapisani smrti, pa naj izgledajo trenutno še tako močni! Preko vseh teh pojavov in ljudi bo šla zgodovina, tok zgodovine jih bo zagrnil v večno pozabljenje. Ostane pa ideja, ostanejo oni, ki so se za to idejo borili, kajti ideja bo zmagala.

Slava spominu Viteškega Kralja Aleksandra I. Uedinitelja!

Individualitete

Dosedanje sožitje v skupni državi je imelo lepe uspehe že na raznih področjih, med katere spada n. pr. tudi populariziranje nekaterih svojčas našemu narodu popolnoma nerazumljivih tujk. Med temi tujkami stoji danes na prvem mestu beseda individualiteta ali, kot pravijo naši južni bratje, individualitet. Pojavljajo se vedno nove individualitete in stremljenje gre za ustvaritvijo čim večjega števila takih individualitet. Poleg slovenske, hrvatske in srbske individualitete so se pojavile in se pojavljajo še druge: bunjevska, vojvodinska, bosanska, črnogorska, macedonska, od katerih pa nobena ni popolnoma kompaktna, marveč vsebuje vsaka od njih zopet nekoliko podrejenih individualitet, ki se neprestano pojavljajo in skušajo uveljaviti. Da ima tudi slovenska individualiteta več ogankov ali podvrst, to opazamo lahko dan za dnem, kajti še danes obstajajo razlike med Štajerci, Korosci, Kranjci, Primorci in Prekmurci, pa niti Štajerci, Kranjci itd. niso popolnoma strnjene individualitete, tudi one kažejo znake cepčenja na več delov.

Prvačijo seveda hrvatski bratje, ki pa so začeli iti sedaj obratno pot. Hrvatska individualiteta — prav, toda ta mora biti čimbolj kompaktna, čimbolj povezana in ne sme kazati niti najmanjših znakov cepčenja. Bosna je morala napraviti mesto Bosanski Hrvatski, Dalmacija Dalmatinski Hrvatski, celo Črno goro se je hotelo spremeniti v Rdečo Hrvatsko. Principu iskanja čim manjših individualitet je sledil med Hrvati princip ustvaritve čim širše hrvatske individualitete. Pri tem se uporabljajo vsi možgi in nemogoči razlogi. Uboga zgodovina se mora pustiti uporabljati za dokaz, da je ta ali oni kraj pristno hrvatski, zemljepisni razlogi prihajajo v poštev, predvsem pa stremjenje, da se dodeli Hrvatski vsa naša jadranska obala s čim večjim zaledjem. Kaj bodo rekli k vsemu temu Slovenci in Srbi, to je postranskega pomena. Oni se bodo morali pač udati in priznati hrvatsko individualiteto vseh onih krajev, ki se nahajajo v mejah tako lepo in s toliko fantazije zarisane Velike Hrvatske ter bodo morali biti srečni, če se bodo smeli za svoj denar kopati v hrvatskem morju ter uživati hrvatsko gostoljubnost med hrvatskim narodom, ki je — tako čitate lahko dan za dnem v raznih hrvatskih listih — najbolj kulturni na svetu ter ga ne dosega noben drug narod po umskih in telesnih vrlinah in sposobnostih.

Kaj bo rekel na to slovenski »individualitet«? Medjimurje je seveda hrvatsko ter mora pripasti Hrvatski. Del Prekmurja, del Bele Krajine, tudi tam so Hrvati, tudi te bo treba rešiti odvisnosti od »tuje« kulture ter jih priključiti območju hrvatske kulture. Da bo moral srbski »individualitet« pustiti vse, kar je severno Save in Donave ter zahodno od Drine, o tem Hrvatje ne dvomijo. In tako bo prišel čas, ko bomo živeli trije »individualiteti« drug poleg drugega v zloženi državi — seveda šele potem, ko bomo določili medse-

bojne meje. Treba bo dolgotrajnih pogajanj, ki bodo mnogo važnejša, kot vsa pogajanja okoli mirovnih pogodb po svetovni vojni. In ker bodo vodili ta pogajanja najbolj individualistični predstavniki posameznih individualitet, bo šlo za vsako vas, za vsako hišo in za vsak občestni kamen. Ker se ti 100 % individualisti ne bodo sporazumeli, bo treba ustvariti kakega novega Wilsona, da bo prišel iz oblakov in potegnil meje, ki seveda zopet ne bodo všeč niti eni niti drugi individualiteti.

Toda slednjič bo le prišlo do mirnega medsebojnega sožitja. Cesta Ljubljana-Sušak: jok, kaj pa ima Ljubljana s hrvatskim Sušakom in njegovim zaledjem! Dvojni tir na progi Zidani most-Zagreb: tudi jok, čemu bi »tujci« vlačili po dvojnem tiru še več svojega blaga med Hrvate ter ubijali samostojno hrvatsko gospodarstvo. Slovenski uradnik, znanstvenik, umetnik in delavec — za tebe stoji kitajski zid ob Sotli in Kolpi, kar je onkraj tega zidu, to je hrvatsko, kamor kot tujec nimaš pristopa. Industrija Slovenije — poderi svoje tovarne in jih postavi na novo v Zagrebu ali bližini, kajti sicer ne boš prodajala

Nacionalistom!

Z objavo sporazuma, ki ga je sklenila tako zvana srbska Združena opozicija z dr. Mačkom, je končana dolgotrajna doba neprestanih sestankov, prorokovanj in pričakovanj. Stojimo pred jasnim položajem. Vsi oni, ki so se zakleli proti ideji jugoslovenskega narodnega in državnega edinstva, so se zbrali okoli sinu slovenskega očeta, voditelja »hrvatskega naroda« dr. Mačka, da skupaj z njim zrušijo vse to, za kar so padale neštete žrtve jugoslovenskih borcev, vse to, o čemur so sanjali najboljši Jugoslovenci, vse to, kar je ustvaril in izvajal blagopokojni Kralj.

Tudi med nami, Slovenci, so se našli ljudje, ki so naravnost rinili k mizam, okoli katerih so se zbirali predstavniki te srbijske in hrvatske opozicije ter prosjčili na vse načine, da bi mogli pristaviti na ta slavni »sporazum« tudi svoj podpis. Nobeden izmed njih ni našel milosti, sporazum so sklenili samo razni stari srbijski in hrvatski politični šefi! Žive v stari miselnosti, ki predstavlja njih resnično demokracijo, da smo Slovenci prav za prav privesek, o katerem sploh ni treba resno razpravljati.

Mi nacionalisti smo zadovoljni, da ni na sporazumu nobenega slovenskega podpisa. Izrekamo seveda iskreno sožalje vsem onim »slovenskim voditeljem«, ki so doživeli pri tej priliki svoje grenko razočaranje, pa jim obljublamo, da bodo doživeli še hujša razočaranja v bodoče. Vemo, kdo vse od naših »voditeljev« špekulira na ta sporazum in s

Hrvatom svojih izdelkov. In tako dalje bi lahko naštevali posledice individualističnih individualitet, ki se nam obetajo in nad katerimi bodo prav gotovo navdušeni vsi naši slovenski individualisti. Kajti potem bomo lahko ustvarili res popolno, svetovno znano in priznano Slovensko Univerzo v Ljubljani (če tudi Maribor ne bo zahteval svoje univerze ali pa vsaj nekaj fakultet), potem bomo lahko zgradili Veliko Slovensko Gledališče, kamor bodo prihajali iz vsega sveta tuje poslušat slovensko besedo in slovensko glasbo, potem bomo dobili tam pod Šmarno goro ogromno in najmodernejšo Slovensko Bolnico, potem ne bo treba več poglabljati železniške proge skozi Ljubljano, marveč jo bomo speljali vso kar pod zemljo, potem se bo Ljubljana razširila, da bo vsa Ljubljanska kotlina med Šmarno goro in Krimom kmalu premajhna in potem bomo lahko sredi tega slovenskega velenja zgradili ponosen Slovenski Trg, na katerem bodo stali spomeniki vseh Slovenskih Velikanov in Mučnikov. Če bomo prav pridni, nas bo morda prišel tu in tam pogledat celo kak »tujec« iz hrvatskega ali srbskega zamejstva in mu bomo lahko priredili slavnosten sprejem kar pod zemljo.

Samo, da se reši individualiteta, vse drugo naj vzame vrag! Tako bodi!

tem sporazumom, vemo kdo izmed njih se že čuti ministra, bana itd. Toda od načrta do njegovega uresničenja je včasih zelo dolga pot. Pa tudi, če se načrt uresniči, še ni rečeno, da je s tem načrt uresničen za več kot za par dni. Vsem onim, ki so šli skozi vse mogoče režime, bili najhujši unitaristi in centralisti, dokler jim je kazalo, pa se sedaj navdušujejo nad federacijo ter študirajo, kje in koga izmed nacionalnih Slovencev bodo pridobili za sebe, da jim bodo pomagali kot sužnji do uresničenja njihovih načrtov, bodi povedano jasno in odkrito:

Borili smo se in borili se bomo proti vsem nasprotnikom jugoslovenske misli. Kot najhujše nasprotnike in škodljivce te jugoslovenske misli pa smatramo one, katerim gre le za njih lastne osebne interese in ki so ravno v zadnjih dneh dokazali, da so sposobni pljunuti tudi na svoje lastno prepričanje in na svetinje, na katere so prisegali dan na dan, če jim tako kaže. Brez njih in preko njih vodi naša pot, čim manj bo takih neznačajev med nami, tem sigurnejša bo naša zmaga.

Zlata peresa

Sedaj, ko bo treba podpisati »Sporazum« združene opozicije, se pripravljajo zlata peresa, ki jih je tudi pri nas mnogo naročenih. Če se že sporazumeta Srb in Hrvat, mora vendar tudi Slovenski Narod pritisniti svoj lastnoročni podpis. Ker pa gre za podpis na tako važen in zgodovinski akt, kot je ta sporazum, je treba za podpise zlatih peres.

Dr. Vekoslav Kukovec je naročil dva. Z enim bo podpisal sporazum kot predsednik davidovičevcev, z drugim pa kot predsednik ljudske fronte. Dr. Lončar je naročil samo eno pero, ker bo podpisal sporazum samo kot predsednik slovenskih mačkovcev. Tudi doktor Puc je naročil samo eno zlato pero, kajti on je bil že od nekdaj stari radikal ter je vsled tega po vzoru svojega vzora Ace Stanovičeva odklanjal vsako sodelovanje z Živko-vičem in Jeftićem. Razumljivo bo podpisal sporazum kot predsednik staroradikalških omizij v Ljubljani.

Naročenih je bilo nekaj zlatih peres še anonimno. To so gospodje, ki žele ostati vsled svoje skromnosti neimenovani, pa hočejo imeti zlato pero pri roki za vsak slučaj. Morda se bo le dalo koga odriniti v borbi za pravo demokracijo in narodno individualiteto. Če pa ti anonimni lastniki zlatih peres ne bodo prišli na vrsto pri podpisovanju tega sporazuma, jih bodo spravili v nadi, da bodo prišli na vrsto s svojimi peresi, ko bo treba podpisati drugi, tretji ali deseti sporazum. Ni vrag, da ne bi časa vsak ne prišel na vrsto in se osposobil za muzej.

Slovesnost v Domžalah

Dne 10. oktobra t. l. je odkrila krajevna organizacija Narodne Odbrane v Domžalah na poslopju domače narodne šole spominsko ploščo blagopokojnemu Viteškemu Kralju Aleksandru I. Uedinitelju. Nihče ni pričakoval, da se bo razvila ta pietetna proslava v tako mogočno manifestacijo jugoslovenske misli in zvestobe Njemu, ki je za uresničenje te jugoslovenske misli delal, trpel in slednjič umrl. Ne bomo podajali nobenega poročila o poteku slovesnosti, to so storili že naši dnevniki. Če eden naših dnevnikov za vso to res mogočno manifestacijo ni našel niti ene črke, je to le nov dokaz nesrečnega principa, da ne smeš o ljudeh, ki ne spadajo v tvoj krog, zapisati nikdar in nikjer nobene dobre besede!

Kdor je prisostvoval domžalski manifestaciji, ta je odnesel vtise, ki jih ne bo mogel pozabiti tako kmalu. Sodelovanje naše nacionalne vojske s številnimi vodilnimi oficirji, jugoslovensko Sokolstvo, gasilci, skavti in druge nacionalne organizacije, poleg njih celokupna šolska mladina! Vsi so z največjo napetostjo sledili vsaki besedi brata župni-

ka Barleta, ki je na njemu svojstven način govoril o delu in trpljenju blagopokojnega Kralja. Oči resnih mož so postajale vlažne! In čeprav to pri izključno pietetnih proslavah ni običajno, je masa nacionalistov ponovno prekinjala krasen govor br. župnika Barleta s pritrjevalnimi vzkliki.

Za zaključek prireditve je nastopila šolska deca: deček in deklica sta deklamirala vsak zase pesem, namenjeno spominu blagopokojnega Kralja, nato je prišel še deček, ki je v imenu vse šolske mladine obljubil zvestobo idejam in delu blagopokojnega Kralja. Nastop teh šolarjev je bil naravnost vzoren in kaže, da je jugoslovenska misel hvala Bogu globoko zasidrana tudi v velikem delu našega naraščaja, naše bodočnosti.

Prireditelji te lepe svečanosti so lahko ponosni na svoje delo, vsi oni, ki so s svojimi prispevki omogočili odkritje spominske plošče in tako manifestanten potek svečanosti, so pa lahko prepričani, da predstavljajo njih prispevki dobro naloženo glavnico, ki bo nosila solidne, jugoslovenske obresti našemu narodu in naši državi.

Zora federalizma

Ljubljanska sekcija Udruženja jugoslovenskih inženirjev in arhitektov je napravila in objavila v naših listih načrt najnujnejših javnih del na terenu Dravske banovine. Načrt je vzbudil pozornost tudi na Hrvaškem, žal na način, ki ni ravno simpatičen. »Hrvatski Dnevnik« od 3. 10. 1937. obravnava ta načrt doslovno takole:

»Prometne zveze Zagreba z mnogimi hrvatskimi kraji niso take, da bi to koristilo hrvatskemu narodu, njegovemu gospodarstvu in razvoju njegovega glavnega mesta. Pred vojno se je stremelo vedno za tem, da se naši kraji čim bolj povežejo z gospodarskimi in prosvetnimi središči drugih narodov, ki so smatrali, da jim je Hrvatska poklonjena za neomejeno gospodarsko izkoriščanje. Takrat so se gradile železniške proge v takih smereh, da so gravitirali nekateri kraji še po vojni ne k središču Hrvatske, marveč k drugim pokrajinam, ki ne morejo niti v prirodnem, niti v zemljepisnem, niti v zgodovinskem oziru opravičiti in dokazati te povezanosti. Po vojni se je položaj nekoliko spremenil, nimamo pa še prometnih zvez, ki bi vezale vse hrvatske kraje s središčem vsega hrvatskega gospodarskega in prosvetnega življenja.

Dočim še danes večina hrvatskih krajev ni povezana z zadostnim številom novih cest in železniških prog, se dela v drugih pokrajinah s polno paro na tem, da se jih poveže čim bolj z gotovimi hrvatskimi kraji, čeprav niso nikdar k njim gravitirali. Tako je n. pr. Ljubljanska sekcija Udruženja jugoslovenskih inženirjev in arhitektov predvidela v svojem načrtu za zgradbo potov, cest, mostov in železniških prog v Dravski banovini zgradbo nove proge Črnomelj-Vrbovsko.

Sestavljač tega načrta je očitno mislil na bogastvo hrvatskega kraja, Gorskega Kotarja, in njegovo veliko turistično vrednost, pa je hotel številne inozemske turiste in potnike, ki bi hoteli iti v Gorski Kotar ali preko njega v Dalmacijo, na nek način prisiliti, da potujejo iz Avstrije preko Slovenije in potrošijo del svojega denarja v Dravski banovini. Do sedaj so prihajali ti inozemski potniki in turisti vedno preko Zagreba, od tu so šli dalje bodisi v Gorski Kotar, bodisi v Dalmacijo in Hrvatsko Primorje. Poleg tega se zdi, da je sestavljač tega načrta namenil tej progi še ta cilj, da poveže hrvatski kraj in njegovo ozadje s Slovenijo in ga napravi s tem gospodarsko odvisnega.

Sestavljač načrta podčrtava, da spada zgradba te proge v prvi del njegovega načrta ter hoče s tem poudariti, da je treba najprej začeti z zgradbo te proge, nato šele z zgradbo ostalih.

Načrt zahteva tudi položitev drugega tira na progi Zidani most-Zagreb, verjetno zato, ker en tir ne more zadostiti vsem potrebam in ker gotovi hrvatski kraji ob tej progi potom enotirne proge niso prišli v zadostno odvisnost od industrijskih mest »Dravske banovine«. Razlog za zahtevo po drugem tiru pa je gotovo tudi ta, da žele tuji gospodarski krogi po najkrajšem potu in z najhitrejšimi prometnimi sredstvi metati svoje proizvode na hrvatski trg ter tako podprti od raznih strani konkurirati hrvatskemu gospodarstvu in ga skušati uničiti. Če bi to ne bilo točno, bi se ne moglo razumeti, zakaj se naglašja, da je tako nujno treba zgraditi prometne zveze Dravske banovine z morjem in priključenju s Prekmurjem ter velikim delom hrvatske po-

krajine. Da se krijejo za vsem tem veliki gospodarski načrti za osvajanje hrvatskega trga in poskus zavreti s tem razvoj gospodarske samostojnosti hrvatskega naroda, o tem ne more biti dvoma. Razen tega uradništvo na teh progah po svoji narodnosti gotovo ne bo hrvatsko, ker se more vsak prepričati sam, če potuje skozi najbolj čiste hrvatske kraje, Hrvatsko Zagorje in Medjimurje, da železniški uradniki in nameščenci v teh krajih niso sami Hrvati. Nihče nima nič proti temu, da gradi vsak s svojim denarjem v svoji zemlji kar hoče in kadar hoče, odločno se pa moramo upreti proti poskusom onih, ki hočejo napraviti najlepše hrvatske kraje gospodarsko odvisne od drugih ter izrinuti Hrvate z mesta, ki jim pripada.

K temu članku, ki ga objavlja oficijelno glasilo dr. Mačka, ni treba nobenega komentarja. Priporočamo našim slovenoborskim listom a la »Slovenija«, »Slovenec«, »Slovenska

Otroški vozički najnovjših modelov. Sivalni stroji, pogreznjivi. Dvokolesa, motorji, tricikli

najceneje pri
„TRIBUNA“
F. BATJEL

Ljubljana, Karlovska c. 4
Maribor, Aleksandrova 26

vas«, »Neodvisnost« in podobnim, da ga v celoti ponatisemo in povedo svoje mnenje. Brez dvoma se bodo vsa ta glasila strinjala z vsako črkico v tem oficijelnem članku »neodvisnega hrvatskega naroda«!

V boju za našo severno mejo

(Dr. Ervin Mejah. Spomini na leta 1918—1919. Celje 1937. Cena Din 10.—)

Drobna brošura na 64 straneh se nam zdi kot dopolnilo k velikemu dobrovoljskemu zborniku. Že v tem zborniku mnogi dobrovoljci zaključujejo svoje spomine z odhodom na koroško fronto, ker so oni, ki so že preživeli vse faze svetovne vojne in so končno s solunsko fronto predrl in podrl sovražne vrste, morali še na našo severno mejo, na Koroško, da rešijo, česar niso mogli rešiti oni, ki so ostali doma. Značilno je, da še doslej nimamo napisanega vsega, kar se je godilo z našo Koroško od deklaracije l. 1917. Nekaterim je morda to poglavje našega osvobodilnega boja zelo neprijetno. Drugi so upali, da bo vse napisal general Maister v svojih spominih. Ti so se varali. Tretji so čakali, da pride zgodovinar... Toda zgodovinar rabi podatkov. Zato bi bil skrajni čas, da se zbere vse, kar se tiče naše koroške tragedije... Naša Goriška in Primorska je našla svoje kroniste (Gabršček, Tuma itd.) — kje so boreci in poznaveči naše severne meje. Saj je Koroška živ zgled, kako narod izgubi domovino, če je ne pozna. Še huje: kako potujčena inteligenca uniči svoj lastni narod. Kako propade narod brez osvobodilne ideje... Naš vrlji borec dr. Mejah se je odločil, da napiše, kar je sam doživel v borbi za osvoboditev Koroške. Njegove spomine bodo gotovo vsi z zanimanjem brali. Je v njih marsikaj, česar doslej nismo vedeli. Naj pridejo tudi drugi s svojimi

spomini. Organizacija koroških borcev naj poskrbi, da se ti spomini ožive in ohranijo. Če ne v javnosti, pa vsaj v knjigah. Iz knjige se bodo vrnil morda zopet v javnost. Morda bodo pozni vnuki strmeli nad slepoto svojih dedov. Morda se bodo česa naučili iz njih — napak. Vsako leto slavimo z našimi polki razne slave. Morda se bomo pri tem naučili nekaj svoje zgodovine. Vsaj toliko, kolikor je podaja dr. Mejakova knjiga. To je najmanj in nujno potrebno.

Dočim srbski književni trg prinaša vedno več vojnih spominov, znanstvenih knjig in zgodovinskih del o svetovni vojni, smo mi v tem oziru precej skromni. Morda preskromni. Če ne moremo pisati del o svojih junaških podvigih — ker jih ni bilo — pišimo vsaj svojo drobno zgodovino potomcem za spomin. Kar je bilo, je bilo, napišimo tako, kakor je bilo. Le vsled naše lastne pozabljenosti in nepoznanja zgodovine (ali celo dogodkov, ki smo jih sami doživeli), je mogoče, da se gode take stvari, kot so se letos ob 20 letnici majniške deklaracije, da so se prodajale najširšim vrstam našega naroda najgrše laži in izmišljotine kot zgodovinske resnice. Take potvorbe zgodovinskih dejstev so mogoče samo tam, kjer narod svoje lastne zgodovine (ali celo dogodkov, ki jih je sam doživel) ne pozna. To je žalosten dokaz narodne inteligenice. In pri nas so se lažnjivi ljudski tribunali celo ponasali s tem, kako je narod verjel njih lažem! Izšla je celo Dolenjčeva brošura z navodili,

kako naj se zavijajo in potvarjajo zgodovinska dejstva!... Kakšen dokaz o visoki kulturni stopnji našega naroda!... In vse to je bilo mogoče, ker se od druge strani ni ničesar storilo, da se zgodovinska resnica pokaže v pravi luči! Zato je skrajni čas, da napišemo vsaj ta del svoje zgodovine.

Vemo, da so nekaterim ljudem vsi taki spomini zelo neljubi. Ker se boje resnice! Na Češkem so vsi vodilni možje, ki so stali v ospredju osvobodilnega boja, napisali svoje spomine. In to so državniki, ki so imeli po osvobojenju mnogo drugega dela (Masaryk, Beneš in drugi). Pri nas pa vsi »zhogovici« molče, čeprav izgine zdaj eden, zdaj drugi na službeno »politično razpoloženje«. Tako se ob vsakem spominskem jubileju šele spopademo: kako je prav za prav bilo... In vsak trdi svoje. Zato pravimo: čas je, da se ugotovi zgodovinska resnica in da je nihče več ne potvarja, ker je to sramota za narod!

Potvorba resnice je namreč laž. In kdor na laži gradi, ne more graditi pravično in pošteno. Doslej je bilo pri nas tega mnogo in preveč. Zgodovinski dokumenti so oni dokazi, ki onemogočijo tako špekulacije z ljudsko nevednostjo. Zato pišite zgodovino vi, ki ste jo delali!... Koliko bridke resnice je zakopane n. pr. ravno v naših borbah in bojih za Koroško. Resnice, pravim! In koliko laži je o nji še med nami. Treba je odkrite resnice na vse strani o vseh in za vse. Za vse, pravim, tudi za našo mladino! Zato bi bil skrajni čas, da bi bila ta resnična zgodovina napisana.

Fr. Weiser D. J.: *Najmlajši poročevalci*. (Prevedel dr. Joža Lavrenčič. Jugoslovanska tiskarna. Zbirka mladinskih spisov. Ljubljana 1937.)

Proti imenom, ki imajo dostavek D. J. ali S. J. imamo pomisleke ali predsodke. Ti dve črki namreč pomenita, da je pisatelj jezuit. In za člane D. J. velja staro geslo, izraženo s črkami: O. A. M. D. G. t. j. vse v večjo čast božjo. Vemo torej, da bo skušal pisatelj vse prikazati tako, da se bo pokazala zmaga vere in katolicizma nad drugim verskim in brezverskim svetom. To imenujemo tendenco v spisih. Taka tendenca je lahko nekaterim zelo prijetna, drugim manj. »Najmlajši poročevalci« bi bil morda bolj zanimiv — brez nje. Toda tendenca je tu in zaradi nje ne bomo zavrgli cele knjige, ki ima svoje zanimive strani. Sicer bi bila zgodba lahko malo drugačna in bolj verjetna, a potem bi jo bil moral pisati pač kdo drugi ne član D. J.

Knjiga Julesa Verna »V osemdesetih dneh okoli sveta« je žal pri nas sedaj neznana, ker je že davno pošla (izdala jo je Slovenska Matica), pa je škoda, da je ne dobimo v novem prevodu, čeprav živimo v času, ko se da priti okoli sveta tudi v osmih dneh ali še manj. Valter je čital o dečku, ki je opravil to potovanje v 40 dneh. Tudi on bi rad postal tak svetovni junak. Njegov oče je žurnalist in mu te želje ne more izpolniti. Toda sedma velsila vse premore in Express dnevnik se odloči, da pošlje Valterja kot najmlajšega poročevalca okoli sveta. To je okvir. Valter potuje. Njegovo potovanje je senzacija. Valter gleda svet, ki ga kažejo v knjigi tudi slike. In tu opazimo razliko med Julesom Vernom in pisateljem jezuitom. Dočim tam deluje fantazija, tu posega vmes tendenca in kviri svobodno potovanje, kakor bi ga radi s Valterjem doživeli. Vkljub temu doživimo z njim marsikaj zanimivega in o tem bo naša mladina rada čitala.

Dijaški koledarček 1937-38

uredil uredniški odbor. Naše volje

Dobite ga za din 6.—

pri poverjeništvu Naše volje ali v uredništvu, Masarykova c. 14/II.

Stara pravljica

Imamo zelo radi pripovedke in pravljice. Iz tega bi se moglo zaključiti, da imamo obširno in bogato književnost. Ker pa je pri nas vse neobičajno, se je zgodil tudi tu neobičajen primer, da je večina naših pripovedovalcev zašla v politiko, ne pa v književnost. In tako ustvarjajo naši pripovedovalci politiko, naši politiki pa književnost. Na ta način se bogatita politika in gospodarstvo s pripovedkami, književnost pa se bogati s politično propagando. In naše bogastvo je vedno na krivem potu.

Pripovedk o politiki je mnogo. Namenjene so veliki deci, pripoveduje se jih pa vedno na način, primeren za malo deca. Naše politične pripovedke se dele v dve vrsti: lepe in strašne.

Lepe pripovedke se glase prilično takole:

Imamo veliko in bogato zemljo, ki jo je dobra vila — priroda obdarila z vsemi dobrinami tega sveta. Naša zemlja je plodna, rodi sama od sebe ter prinaša vsako leto do tri žetve. Tako je na površini zemlje, pod njo pa se krijejo še večja bogastva. Tu je obilica rud vsake vrste, petroleja, premoga, zlata, srebra in diamantov. Na mnogih krajih izpuhiteva svetilni plin sam od sebe ter bi mogli z njim razsvetliti vsa mesta tega sveta. In kaj šele vodna moč! Imamo je toliko, da bi mogli proizvajati električno strugo do konca sveta in še 30 let pozeje. Ona židovska obljubljenca zemlja je v primeri z našo zemljo samo čebula in voda... Taka je naša zemlja,

kakšen je šele naš narod! Ljudje so zdravi, močni in talentirani, kdor ni ženijalen, sploh ne more postati naš državljani. Tega vržemo kratkoma ven. Naš narod je eden, velik in složen ter koraka s skupnimi silami še večji bodočnosti nasproti...

To so lepe pripovedke, ki nas spravijo vedno v predobro razpoloženje. Dobro jemo in pijemo ter se naslajamo nad svojo lastno veličino. Vendar bi postalo v resnici zoprotno, če bi živeli vedno v tako dobrem razpoloženju. Vsled tega se moramo tu in tam tudi malo razburiti, zjeziti in skregati. V ta namen nam služijo one druge, strašne pripovedke, ki se glase takole:

Mi smo narod siromašen, da se nas umili Bog. Zemlja je nerodovitna, vse naše pokrajine so pasivne. Na vse konce in kraje sama sirotinja in raja, glad, tuberkuloza, sifilis, malarija, tropska mrzlica, bubonska kuga! Vse nas bo uničila revščina. Pri nas se orje še z lesenim plugom, kmet nima niti živine ter mora zapreči pred plug sebe in svojo družino. Narod nima niti kruha niti soli, celo vode mu manjka. Kar ne umre od glada, morja poginiti od nalezljivih bolezni. Narod nima niti sveče, marsikje niti šibice, da bi si prižgal pipo ali cigareto.

Ali pa takole:

Mi nismo en narod, mi smo trije majhni narodi, narodiči, ki nikakor ne morejo živeti skupaj.

Na koncu pa se doda vedno:

Grozi nam propast, katastrofa, konec sveta — (ali kako drugo strašilo za veliko deca).

In tako smo vedno pripravljene pripovedovati in prepričevati, nočemo pa nikdar izveči nauka iz pripovedke. Pripovedujemo zato, da pač pripovedujemo, da nas čuje veter. Želimo, da nas pripovedka razvedri ali razburi, tu in tam celo želimo, da se radi pripovedke skregamo in pobijemo. Kadar nas naša bogata zemlja dobro nahrani, se potolčemo radi naše siromašne zemlje.

Če bi bil naselil Gospod Bog to našo zemljo s samo živino, bi bilo ravno tako. Živina bi se pasla, razvijala in bodla z rogovi, kaj drugega pa tudi mi ne delamo... Ker nas nikdar ne zanima nauk pripovedke, pozabljam o stare pripovedke, ki so se vedno končavale z nekim naukom. Tako smo pozabili tudi neko staro pripovedko, ki smo jo čuli tolikokrat v otroških letih, pa je ravno za nas tako zanimiva in poučna.

Neki vitez je napravil čarovniku uslugo ter dobil od njega tri darove. Prvi dar je bil osel, ki je dvignil rep ter delal cekine, kakor hitro se mu je reklo: »Osel, stegni se!«

Drugi dar je bila miza, na kateri so se pojavile takoj vse mogoče poslastice, čim je vitez rekel: »Mizica, pokrij se!«

Tretji dar je bil zelo čuden. To je bila torba in v njej palica. In kadar je vitez zaklical: »Palica iz torbe«, je skočila palica ven ter pretolkla vse, kar je bilo okoli nje.

Nam Jugoslovenom bi bili prvi dve darili silno potrebni. Predstavljajte si potem našo razpravo o državnem proračunu:

»Potrebujemo povišane plače, povišane dnevnice. Potrebujemo železnice, avijone, lu-

ke, skladišča, univerze, akademije, milijon sinekov, udobno življenje, pokojnine od rojstva dalje itd.« Tako bi naštevati govorniki v proračunski debati.

Minister financ bi pa nato samo rekel: »Osel — stegni se!« ... In cekini bi tekli kot reka.

Tudi drugo darilo bi nam ne bilo preveč. Vsi državljani Jugoslavije bi počivali vse dneve po kavarnah in razpravljali o politiki. Ko bi se pa utrudili s tem poslom, bi rekli samo: »Mizica — pokrij se!«

Zdi se pa, da Jugosloveni nismo dobili niti prvega, niti drugega darila, marveč samo tretje darilo: »Palica iz torbe!«

In zato gre pri nas vse po sledečem redu: nekdo drži v rokah torbo in vsi se mu klanjajo. Kajti če reče on »palica iz torbe«, potem gorje in na pomoč. Palica bide levo in desno in premlati vsakega, kakor pač želi nosilec torbe.

To traja nekaj časa. Potem se priplazi nekdo drugi izza hrbita in si prilasti torbo. In nato bide palica zopet vse in vsakega, najbolj pa onega, ki je nosil torbo nekaj časa prej.

Nato pride izza hrbita tretji in si prilasti torbo. Tako gre torba iz rok v roke. Na koncu dobe vsi batine, torba pa ostane vedno prazna.

(Iz beograjske »Javnosti«)

KDOR NEREDNO PLACUJE NAROČNINO, TA NAMENOMA UNIČUJE NAŠ LIST!